

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนของแม่บ้านชุมชนบ้านเด่นสามัคคี เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน ความรู้และความตระหนักถึงวิธีการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน ศึกษาทางเลือกและแนวทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนของแม่บ้านในชุมชนบ้านเด่นสามัคคี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแม่บ้านชุมชนบ้านเด่นสามัคคี จำนวน 165 ราย

ผลการวิจัยได้นำเสนอในรูปของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย โดยจะแบ่งได้ทั้งสิ้น 5 ส่วน คือ

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชน

4.2 ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน ได้แก่

4.2.1 สารเคมีในครัวเรือน

4.2.2 ขยะมูลฝอย

4.2.3 ขยะอันตราย

4.2.4 น้ำ

4.2.5 พลังงานไฟฟ้า

4.3 ความตระหนักถึงวิธีการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน ซึ่งจะวัดจากการรับรู้ถึงระดับความรุนแรงของปัญหา 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง รุนแรงน้อย ไม่รุนแรง

4.4 การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน วิเคราะห์ในส่วนทางเลือกในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน โดยการจัดหมวดหมู่ของทางเลือกการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน จากนั้นนำผลการจัดหมวดหมู่มาทำการจัดลำดับข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงรายละเอียด ข้อเสนอแนะของแม่บ้าน ซึ่งจะได้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นแนวคิดประสบการณ์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน พร้อมทั้งข้อเสนอทางแก้ปัญหาในอนาคต

4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงทางเลือกในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

4.1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแม่บ้าน จำนวน 165 คน ผลการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ศาสนา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 165 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
อายุ (ปี) ¹		49.39	13.476
ไม่เกิน 30	12 (7.3)		
30 – 40	28 (17.0)		
41 – 50	65 (39.4)		
51 – 60	23 (13.9)		
61 ปีขึ้นไป	37 (22.4)		
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	86 (52.1)		
มัธยมศึกษา	43 (26.1)		
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	11 (6.7)		
ปริญญาตรี	11 (6.7)		
สูงกว่าปริญญาตรี	3 (1.8)		
ไม่ได้ศึกษา	11 (6.7)		
อาชีพ			
แม่บ้าน	70 (42.4)		
รับจ้างทั่วไป	37 (22.4)		
นักธุรกิจ/กิจการส่วนตัว	10 (6.1)		
ข้าราชการ	9 (5.5)		
พนักงานบริษัทเอกชน/รัฐวิสาหกิจ	4 (2.4)		
อื่น ๆ	35 (21.2)		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 165 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) ²		4.36 คน	1.954
น้อยกว่า 4 คน	58 (35.2)		
4 – 6 คน	88 (53.3)		
7 – 10 คน	18 (10.9)		
11 คนขึ้นไป	1 (0.6)		
ระยะเวลาในการพักอาศัย ³		33.37 ปี	22.315
ไม่เกิน 10 ปี	42 (25.5)		
11 – 20 ปี	19 (11.5)		
21 – 30 ปี	21 (12.7)		
31 – 40 ปี	16 (9.7)		
41 – 50 ปี	26 (15.8)		
51 ปีขึ้นไป	41 (24.8)		

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากสตรี ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 165 รายนั้น พบว่าจากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านเด่นสามัคคีประกอบอาชีพเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นเป็นส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี โดยส่วนใหญ่มีการระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ขนาดของครัวเรือนเป็นครอบครัวขนาดเล็ก 4 – 6 คน หรือน้อยกว่า และผู้ดูแลรับผิดชอบในการจัดการความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบ้านเรือนคือแม่บ้าน ในบางครัวเรือนที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่จะแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลส่วนของตนเอง ดังแสดงรายละเอียดตามหัวข้อได้ดังนี้

โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 49 ปี 4 เดือน 20 วัน กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี มากเป็นอันดับหนึ่ง คือมีจำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.4

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ และมีบางส่วนที่ไม่ได้รับการศึกษา โดยอยู่ในระดับประถมศึกษามากถึง 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.1 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.1 ในส่วนของระดับ ปวช.หรือปวส.หรืออนุปริญญา

ปริญญาตรี และไม่ได้รับการศึกษา จำนวนเท่ากันคือ 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7 และมีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.8

มีอาชีพเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียวเป็นจำนวนมากถึง 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมาคือ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปหรือค้าขาย จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.4 ส่วนอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.1 รับราชการ จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.5 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คน จำนวน 88 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน และสมาชิกในครัวเรือน 7 – 10 คน โดยอันดับสุดท้ายมีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 10 คน จำนวน 1 ราย ซึ่งโดยเฉลี่ย กลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน เนื่องจากเป็นชุมชนเมือง ขนาดของครอบครัวจึงเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มิใช่ครอบครัวขยาย ซึ่งโดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 33 ปี และโดยส่วนใหญ่อยู่มาตั้งแต่เกิด

4.2 ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามเพื่อสอบถามความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน จำนวน 35 ข้อ เพื่อวัดระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน เรื่องสารเคมีในครัวเรือน จำนวน 5 ข้อ ขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ ขยะอันตราย จำนวน 4 ข้อ น้ำดื่ม/น้ำใช้ จำนวน 6 ข้อ และพลังงานไฟฟ้า จำนวน 10 ข้อ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ แม่บ้านในชุมชนบ้านเด่นสามัคคี จำนวน 165 คน ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
สารเคมีในครัวเรือน		
การกำจัดแมลงควรแก้ที่ต้นเหตุ เช่น ไม่ปล่อยให้มีน้ำขังภายในบริเวณบ้าน	162 (98.2)	3 (1.8)
ลูกเหม็นมีประโยชน์ในการขจัดไล่แมลงรบกวน	149 (90.3)	16 (9.7)
ยารักษาโรคที่หมดอายุแล้วเป็นสารอันตราย	149 (90.3)	16 (9.7)
การเช็ดถูพื้นด้วยน้ำส้มสายชูผสมน้ำช่วยกำจัดคราบสกปรกได้	116 (70.3)	49 (29.7)
ถ้าผ้าสกปรกมาก ๆ ต้องใช้น้ำยาฟอกผ้าขาว	95 (57.6)	70 (42.4)

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 81.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 16.694

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยของความรู้ของแม่บ้านในชุมชนบ้านเด่นสามัคคี จำนวน 165 ราย เกี่ยวกับสารเคมีในครัวเรือน ได้คะแนนเฉลี่ย 81.3 ซึ่งจัดอยู่ในความรู้ระดับ "ดี" โดยแม่บ้านจะมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสารเคมีแต่ละชนิดเป็นอย่างดี แต่ในบางหัวข้อ เช่น การใช้น้ำยาฟอกผ้าขาวเมื่อผ้าสกปรกมากนั้น ตามความเข้าใจของแม่บ้านเห็นว่าเป็นการเลือกใช้อย่างถูกต้อง ถึง 95 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 ซึ่งแม่บ้านคำนึงถึงประโยชน์ของการช่วยผ่อนแรงตรงกับการศึกษาของ สมนึก ชัชวาลย์ (อ้างแล้ว) ว่า แม่บ้านจะเลือกใช้สารเคมีเพื่อช่วยในการทำความสะอาดเป็นอันดับสองรองจากการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดแมลง

ภาพที่ 5 ครอบงสารเคมีในครัวเรือน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
ขยะมูลฝอย		
การทิ้งขยะต้องแยกประเภทก่อนทิ้ง	162 (98.2)	3 (1.8)
การใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าไปจ่ายตลาดดีกว่าใช้ถุงพลาสติก	159 (96.4)	6 (3.6)
การใช้น้ำยาล้างจาน ผงซักฟอก ควรซื้อชนิดใช้เติม (Refill)	151 (91.5)	14 (8.5)
เศษพืชผักในครัวเรือนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น ทำปุ๋ยหมัก	150 (90.9)	15 (9.1)
ถุงกระดาษที่ไม่เปรอะเปื้อนควรเก็บไว้ใช้ใส่ของอีก	137 (83.0)	28 (17.0)
ถุงพลาสติกที่ใช้แล้วไม่ควรนำกลับมาใช้อีก	129 (78.2)	36 (21.8)
ถุงพลาสติกใช้เวลาในการย่อยสลายนานกว่า 500 ปี	95 (57.6)	70 (42.4)
ภาชนะพลาสติกสีดำ/สีสด มักเป็นพลาสติกที่ผ่านกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)	62 (37.6)	103 (62.4)
หนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้วไม่มีประโยชน์ควรเก็บทิ้งให้หมด	32 (19.4)	133 (80.6)
การใช้จานกระดาษ แก้วน้ำกระดาษ เป็นการเลือกใช้ภาชนะที่เหมาะสมที่สุด	22 (13.3)	143 (86.7)

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 66.6 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12.469

จากค่าเฉลี่ยของความรู้ของแม่บ้านในชุมชนบ้านเด่นสามัคคี จำนวน 165 ราย เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ได้คะแนนเฉลี่ย 66.6 ซึ่งจัดอยู่ในความรู้ระดับ "ปานกลาง" แต่ยังคงพบว่ามีคนเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ การทิ้งหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้ว จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ

80.6 เรื่อง การนำพลาสติกมาแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ จำนวน 103 คิดเป็นร้อยละ 62.4 และการใช้จานกระดาษ แก้วน้ำกระดาษเป็นการเลือกใช้ภาชนะที่เหมาะสมที่สุดจะสังเกตว่าแม่บ้านยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องการใช้และการจัดการกับกระดาษและพลาสติกพบว่าแม่บ้านมีความเชื่อว่ากระดาษสามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติจึงคิดว่าการทิ้งเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ในส่วนของพลาสติกแม่บ้านเข้าใจถึงวิธีการเลือกใช้ เพราะมีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายแต่ยังคงขาดความรู้ในเรื่องการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
ขยะอันตราย		
กระป๋องยาฆ่าแมลงต้องแยกทิ้งโดยทิ้งในถังขยะประเภทขยะอันตราย	160 (97.0)	5 (3.0)
หลอดไฟที่เสียแล้วต้องแยกทิ้งจากถุงพลาสติก	155 (93.9)	10 (6.1)
ถ่านไฟฉายที่ใช้หมดแล้วควรทิ้งลงถังขยะร่วมกับขยะจากห้องครัว	53 (32.1)	112 (67.9)
ถ่านไฟฉายควรใช้แล้วทำลายทิ้งด้วยการเผา	27 (16.4)	138 (83.6)

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 59.9 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 18.866

จากตารางพบว่าแม่บ้านชุมชนบ้านเด่นสามัคคีมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องขยะอันตรายอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังคงเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องถ่านไฟฉายที่ใช้แล้ว จากตารางพบว่าเลือกตอบในวิธีการทำลายทิ้งด้วยการเผาทิ้ง เป็นจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 83.6 รองลงมาคือการทิ้งถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วร่วมกับขยะจากห้องครัว เป็นจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 ซึ่งสารประกอบในถ่านไฟฉายนับเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมไม่แพ้กระป๋องยาฆ่าแมลง หรือหลอดไฟ แต่เนื่องจากถ่านไฟฉายมีขนาดเล็ก และไม่เป็นที่ต้องการของผู้รับซื้อของเก่า ถ่านไฟฉายจึงถูกครัวเรือนมองข้ามและใช้วิธีการจัดการเช่นเดียวกับขยะมูลฝอยอื่นๆ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน(ร้อยละ)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
น้ำ		
น้ำสะอาดคือ น้ำที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีตะกอน	165 (100.0)	0 (0.0)
การซักผ้าที่มีจำนวนน้อยแต่บ่อยๆทำให้เปลืองน้ำ	158 (95.8)	7 (4.2)
การรดน้ำต้นไม้ควรใช้ฝักบัวรดน้ำ	143 (86.7)	22 (13.3)
การล้างผักผลไม้ไม่ต้องล้างน้ำ ประมาณ 2-3 นาที โดยปล่อยให้ น้ำไหลผ่าน	139 (84.2)	26 (15.8)
น้ำดื่มที่สะอาด คือ น้ำที่ผ่านการต้มสุกเท่านั้น	113 (68.5)	52 (31.5)
น้ำผงซักฟอกที่ใช้ซักผ้าแล้วนำมาใช้รดน้ำต้นไม้ไม่ได้	78 (47.3)	87 (52.7)

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 80.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.487

จากตารางพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในเรื่องน้ำดื่ม/น้ำใช้ อยู่ในระดับ ดี โดยตอบข้อคำถามเรื่องวิธีการสังเกตคุณภาพน้ำ ได้ถูกต้องเป็นจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แต่ยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการนำน้ำผงซักฟอกไปรดน้ำต้นไม้ ซึ่งตอบผิดจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 เพราะความเชื่อของแม่บ้านที่ว่าน้ำผงซักฟอกที่ใช้ซักผ้าแล้วเป็นน้ำสกปรกที่เชื้อปนสารเคมีทำความสะอาด อาจจะทำให้ต้นไม้ตายได้ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิดเนื่องจากผงซักฟอกมีสารเคมีที่เป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของพืช คือ ฟอสเฟต ส่วนสารเคมีช่วยทำความสะอาดคือ สารลดแรงตึงผิวของน้ำ จะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ (นาท ตันฑวิรุฬห์, 2528) น้ำผงซักฟอกนั้นหากถูกปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง จะทำให้วัชพืชในลำน้ำเจริญเติบโตก็ดขวางทางระบายน้ำของชุมชน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน(ร้อยละ)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
พลังงานไฟฟ้า		
ปิดสวิตช์ไฟทุกครั้งเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้	165 (100.0)	0 (0.0)
การเปิด-ปิดตู้เย็นบ่อยๆ ทำให้เปลืองค่าไฟ	164 (99.4)	1 (0.6)
การรีดผ้าควรรวบรวมแล้วรีดเตรียมไว้ ดีกว่ารีดเมื่อต้องการใช้ทีละชิ้น	164 (99.4)	1 (0.6)
ตรวจสอบขอบยางประตูตู้เย็นไม่ให้เสื่อมสภาพ จะประหยัดค่าไฟ	163 (98.8)	2 (1.2)
ดึงปลั๊กเตารีดออกก่อนรีดผ้าเสร็จ ประมาณ 2-3 นาที ช่วยประหยัดไฟ	162 (98.2)	3 (1.8)
น้ำแข็งที่จับอยู่ในตู้เย็นหนาเกินไป จะเปลืองไฟ	161 (97.6)	4 (2.4)
การปิดโทรทัศน์จากสวิตช์ที่ตัวเครื่องช่วยประหยัดไฟมากกว่าปิดจากรีโมทคอนโทรล	158 (95.8)	7 (4.2)
กาต้มน้ำไฟฟ้า ต้องดึงปลั๊กออกทันทีเมื่อน้ำเดือด	154 (93.3)	11 (6.7)
หมั่นทำความสะอาดหลอดไฟ เพราะจะช่วยเพิ่มแสงสว่าง ทำให้ประหยัดพลังงาน	152 (92.1)	13 (7.9)
ถอดปลั๊กหม้อหุงข้าวไฟฟ้าทันทีเมื่อหุงข้าวสุก	151 (91.5)	14 (8.5)

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 96.6 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.114

สตรีในชุมชนบ้านเด่นสามัคคีจำนวน 165 คน มีความรู้เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยถึงร้อยละ 96.6 โดยตอบถูกในเรื่องการปิดสวิตช์ทุกครั้งเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ จำนวน

165 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการศึกษาเกี่ยวกับรายงานการวิจัยของ พิมศิริ สุขเกิด (2541) ที่กล่าวไว้ว่า แม่บ้านจะมีความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามโครงการรณรงค์จากภาครัฐที่มีการนำเสนอตามสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อโฆษณา เป็นต้น

ตารางที่ 3 สรุปจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความรู้
พลังงานไฟฟ้า	96.6	7.114	ดี
สารเคมีในครัวเรือน	81.3	16.694	ดี
น้ำ	80.4	14.487	ดี
ขยะมูลฝอย	66.6	12.469	ปานกลาง
ขยะอันตราย	59.9	18.866	ปานกลาง
รวม	78.9	7.623	ดี

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนโดยรวมในระดับดี และเมื่อพิจารณาแต่ละประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เรียงลำดับดังนี้

ความรู้ในระดับ "ดี" เป็นอันดับหนึ่ง คือ ความรู้เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 96.6 ส่วนความรู้เกี่ยวกับสารเคมีในครัวเรือน และความรู้เกี่ยวกับน้ำดื่ม / น้ำใช้ รองลงมาตามลำดับ

ความรู้ในระดับ "ปานกลาง" คือ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 66.6 อันดับรองลงมาคือ ความรู้ในเรื่องขยะอันตราย

และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละข้อจำแนกตามรายด้านพบว่า

1. ด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90 สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง แต่คำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดใกล้เคียงกันมากที่สุดก็คือ เรื่องการถอดปลั๊กหม้อหุงข้าวไฟฟ้าทันทีเมื่อหุงข้าวสุก การหมั่นทำความสะอาดหลอดไฟ เพราะจะช่วยเพิ่มแสงสว่าง ทำให้ประหยัดพลังงาน และกาต้มน้ำไฟฟ้าต้องดึงปลั๊กออกทันทีเมื่อน้ำเดือด

2. ด้านการกำจัดสารเคมีในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 80 สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุดก็คือ การกำจัดแมลงควรแก้ที่ต้นเหตุ เช่น ไม่ปล่อยให้มียุงช้ำภายในบริเวณบ้าน แต่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.4 ไม่ทราบว่า ถ้าผ้าสกปรกมากๆ ต้องใช้น้ำยาฟอกผ้าขาว

3. ด้านการใช้น้ำอย่างประหยัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุดก็คือ น้ำสะอาดคือ น้ำที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีตะกอน แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.7 ไม่ทราบว่า น้ำผงซักฟอกที่ใช้ซักผ้าแล้วนำมาใช้รดน้ำต้นไม้ไม่ได้

4. ด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุดก็คือ การทิ้งขยะต้องแยกประเภทก่อนทิ้ง แต่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 80 ไม่ทราบว่า การใช้จานกระดาษ แก้วน้ำกระดาษ เป็นการเลือกใช้ภาชนะที่ไม่เหมาะสม รวมทั้ง ไม่ทราบว่าหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้วยังมีประโยชน์อยู่นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.4 ขาดความรู้ในเรื่องของภาชนะพลาสติกสีดำ/สีสด มักเป็นพลาสติกที่ผ่านกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

5. ด้านความรู้เกี่ยวกับขยะอันตราย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60 สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุดก็คือ ระวังอย่าฆ่าแมลงต้องแยกทิ้งโดยทิ้งในถังขยะประเภทขยะอันตราย แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70 ไม่ทราบว่า ควรแยกทิ้งถ่านไฟฉายออกจากขยะจากห้องครัว และไม่ควรทำลายถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วด้วยการเผา

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ดีในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้อย่างต่อเนื่องของภาครัฐในการให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการประหยัดพลังงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของพลังงานไฟฟ้า อีกทั้งยังมีโครงการต่างๆ ที่จูงใจให้ประชาชนประหยัดพลังงานไฟฟ้ามากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าประหยัดไฟเบอร์ 5 โครงการประหยัดไฟกำไรสองต่อ ฯลฯ เป็นต้น ส่วนความรู้เรื่องเกี่ยวกับขยะอันตรายเป็นความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างรู้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับความรู้ในเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดถ่านไฟฉายที่ใช้หมดแล้ว

หากพิจารณาในตารางจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ตอบผิดในเรื่องของการใช้จานหรือแก้วน้ำกระดาษเป็นการเลือกใช้ภาชนะที่เหมาะสม การกำจัดถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วโดยวิธีเผา และการทิ้งหนังสือพิมพ์เก่าที่ไม่อ่านแล้ว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่า

งานหรือแก้วน้ำกระดาษไม่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมเนื่องจากสามารถย่อยสลายได้ แต่จากเอกสารของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม แสดงระยะเวลาย่อยสลายของขยะแต่ละประเภทว่า ถ้วยกระดาษเคลือบจะใช้เวลาในการย่อยสลาย ถึง 5 ปี ส่วนการเผาถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการกำจัดขยะโดยวิธีการเผา เมื่อมีการทิ้งถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วจึงเผาพร้อมกับขยะอื่นๆ ด้วยซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 ทิ้งถ่านไฟฉายที่หมดแล้วรวมกับขยะจากห้องครัว กลุ่มตัวอย่างจึงเข้าใจว่าการกำจัดถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วก็คือการเผา แสดงให้เห็นว่าแม่บ้านส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับขยะจากเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ยังไม่มี การประชาสัมพันธ์ หรือให้ความรู้อย่างชัดเจน สำหรับการกำจัดหนังสือพิมพ์ที่ไม่อ่านแล้วโดยวิธีการทิ้ง นั้น อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นกระดาษสามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ ฉะนั้น การกำจัดหนังสือพิมพ์ก็คือ การทิ้งขยะนั่นเอง แต่แม่บ้านบางคนให้คำอธิบาย เรื่องการทิ้งหนังสือพิมพ์ว่า เพราะไม่ได้หนังสือพิมพ์เป็นรายเดือนจึงมีหนังสือพิมพ์ไม่มากพอจะขาย นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 ไม่ทราบว่าการนำกระดาษสีดำนหรือสีสดเป็นภาชนะชนิด Recycle ทั้งนี้เป็นเพราะความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้เฉพาะ ไม่ค่อยได้รับการชี้แจง หรือการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ หรืออาจจะเป็นเพราะว่าแม่บ้านไม่สนใจที่จะรับรู้

4.3 ความตระหนักต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

วิเคราะห์ความตระหนักต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนใช้เกณฑ์ ในการวัด 5 ระดับ คือ "รุนแรงมากที่สุด" มีคะแนน เท่ากับ 5 คะแนน "รุนแรงมาก" มีคะแนน เท่ากับ 4 คะแนน "รุนแรงปานกลาง" มีคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน "รุนแรงน้อย" มีคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน และ "ไม่รุนแรง" มีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรุนแรงต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

N = 165 คน

เรื่อง	ระดับความรุนแรง					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
	ไม่รุนแรง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
สารเคมีในครัวเรือน						3.92	0.772	มาก
ยารักษาโรคที่หมดอายุแล้วถ้านำมากิน/ใช้จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ	0 (0.0)	6 (3.6)	8 (4.8)	37 (22.4)	114 (69.1)	4.57	0.751	มากที่สุด
การใช้ยาฆ่าแมลงในบ้านทำให้มีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายต่อสุขภาพ	8 (4.8)	9 (5.5)	30 (18.2)	40 (24.2)	78 (47.3)	4.04	1.147	มาก
การใช้สารฟอกขาวซักผ้าทำให้เกิดอันตรายต่อผิวหนังโดยตรง	11 (6.7)	13 (7.9)	40 (24.2)	60 (36.4)	41 (24.8)	3.65	1.136	มาก
การใช้ลูกเหม็นเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ	10 (6.1)	20 (12.1)	53 (32.1)	56 (33.9)	26 (15.8)	3.41	1.082	มาก

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า สตรีมีความตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่ใกล้ตัวที่สุด คือ ยารักษาโรคที่หมดอายุแล้ว หากนำมากิน/ใช้ จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีระดับความรุนแรง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.1 อันดับรองลงมาคือตระหนักถึงความรุนแรงในระดับมาก จากสารพิษตกค้างจากการใช้ยาฆ่าแมลง โดยคิดเป็นร้อยละ 47.3

ซึ่งจากตรงกับผลงานวิจัยของ นริศรา จักรพงษ์ (อ้างแล้ว) ว่าสตรีเลือกใช้สารกำจัดแมลงโดยทราบดีว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของตนเองและคนในครอบครัว และจากตารางนี้เองก็พบว่ามีใช้แต่เพียงสารกำจัดแมลงเท่านั้น แต่หากสารเคมีในครัวเรือนใดๆ ก็ตามที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านสุขภาพ แม้บ้านจะตระหนักถึงความรุนแรงได้ในระดับมาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

เรื่อง	ระดับความรุนแรง					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
	ไม่รุนแรง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ขยะมูลฝอย						4.46	0.496	มากที่สุด
ขยะเปียกจัดการไม่ถูกวิธี เป็นแหล่งเพาะพันธุ์โรค	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.0)	43 (26.1)	117 (70.9)	4.68	0.529	มากที่สุด
ถ้าไม่ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ย่อยสลายยาก เป็นการเพิ่มปริมาณขยะ	0 (0.0)	0 (0.0)	20 (12.1)	59 (35.8)	86 (52.1)	4.40	0.697	มากที่สุด
ขยะประเภท พลาสติก ขวดแก้ว กระดาษ ถ้าไม่แยกเป็นการเพิ่มขยะ	0 (0.0)	4 (2.4)	10 (6.1)	83 (50.3)	68 (41.2)	4.30	0.693	มากที่สุด

ผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักถึงความรุนแรงปัญหาขยะมูลฝอย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งมีที่พักขยะของเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่กลางชุมชน จากตารางนี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรคมากที่สุด เป็นจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 ส่วนในเรื่องลดปริมาณการใช้ และการแยกประเภทของขยะนั้น ตระหนักถึงความรุนแรงในระดับมากที่สุดเช่นกัน เป็นจำนวน 86 และ 68 คน ตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 52.1 และ 41.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

เรื่อง	ระดับความรุนแรง					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
	ไม่รุนแรง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ขยะอันตราย						4.25	0.609	มากที่สุด
ขยะประเภทถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง ถ้าไม่แยกกำจัดจะทำให้ อากาศเป็นพิษ	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (9.1)	58 (35.2)	92 (55.8)	4.47	0.658	มากที่สุด
ขยะประเภทกระป๋องยา	4	3	22	51	85	4.27	0.933	มากที่สุด
ฆ่าแมลง ถ้าไม่แยกทิ้ง จะมีผลต่อชุมชน	(2.4)	(1.8)	(13.3)	(30.9)	(51.5)			
ถ้าทิ้งขยะประเภท ถ่านไฟฉาย กระป๋องยา ฆ่าแมลงปนกับขยะที่ นำไปใช้ใหม่ได้จะมี อันตรายต่อผู้บริโภค	1 (0.6)	5 (3.0)	13 (7.9)	78 (47.3)	68 (41.2)	4.25	0.778	มากที่สุด
ขยะประเภทถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง มีผล ต่อสุขภาพ	2 (1.2)	4 (2.4)	38 (23.0)	71 (43.0)	50 (30.3)	3.99	0.862	มาก

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ถึงความรุนแรงของปัญหาขยะอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมภายนอกในระดับมากที่สุด จึงให้ความร่วมมือในการแยกทิ้งขยะประเภทถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่ออากาศเป็นพิษ และชุมชนเป็นจำนวน 92 และ 85 คน ตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 55.8 และ 51.5 ตามลำดับ แต่ในส่วนของความตระหนักถึงความรุนแรงของขยะอันตรายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพนั้นอยู่เพียงระดับมากเป็นจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 จากการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าขยะประเภทนี้มีปริมาณไม่มาก และเมื่อใช้แล้วแยกทิ้งอย่างถูกวิธีจึงไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวแต่อย่างใด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

เรื่อง	ระดับความรุนแรง					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
	ไม่รุนแรง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
น้ำ						4.22	0.524	มากที่สุด
น้ำดื่มที่ไม่สะอาดมีผลต่อสุขภาพโดยตรง	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.0)	47 (28.5)	113 (68.5)	4.65	0.537	มากที่สุด
น้ำทิ้งที่ไม่ผ่านระบบการบำบัดเบื้องต้น มีผลต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน	0 (0.0)	4 (2.4)	25 (15.2)	81 (49.1)	55 (33.3)	4.13	0.753	มาก
ถ้าครัวเรือนไม่มีวิธีการประหยัดน้ำที่ดี จะส่งผลให้ปริมาณน้ำใต้ดินลดลง	1 (0.6)	4 (2.4)	42 (25.5)	86 (52.1)	32 (19.4)	3.87	0.766	มาก

จากตารางนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรงมากที่สุด เป็นจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และในส่วนตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาน้ำในอนาคตมากเป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากชุมชนนี้ไม่มีแหล่งน้ำสำคัญไหลผ่าน และใช้น้ำประปาเป็นหลัก ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมิได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาใหญ่ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว

ตารางที่ 4 (ต่อ)

เรื่อง	ระดับความรุนแรง					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
	ไม่รุนแรง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
พลังงานไฟฟ้า						4.45	0.636	มากที่สุด
เปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทิ้งไว้เมื่อไม่จำเป็น ทำให้ค่าไฟเพิ่มขึ้น	0 (0.0)	1 (0.6)	5 (3.0)	40 (24.2)	119 (72.1)	4.68	0.563	มากที่สุด
ถ้าครัวเรือนไม่ร่วมมือประหยัดพลังงานไฟฟ้า	1	4	7	67	86	4.41	0.741	มากที่สุด
จะทำให้อนาคตไม่มีไฟฟ้าใช้	(0.6)	(2.4)	(4.2)	(40.6)	(52.1)			
เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุการใช้งานนานเกินไป จะกินไฟมากต้องจ่ายค่าไฟเพิ่ม	11 (6.7)	5 (3.0)	10 (6.1)	44 (26.7)	95 (57.6)	4.25	1.140	มากที่สุด

พลังงานไฟฟ้าเป็นเรื่องที่มีผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเล็งเห็นความสำคัญของค่าไฟที่จะเพิ่มมากขึ้นหากไม่มีการประหยัดไฟมากที่สุด ถึง 119 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 ซึ่งตรงกับ สมพร ทิมลรัตน์ (2545) กล่าวไว้ในกรณีศึกษาแบบอิสระ เรื่อง แรงจูงใจในการประหยัดไฟฟ้าของครัวเรือนในจังหวัดพะเยาว่าสตรีจะตระหนักถึงผลกระทบของพลังงานไฟฟ้าในแง่ของเศรษฐกิจมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามจากตารางยังแสดงให้เห็นว่า แม่บ้านมีความเป็นห่วงไม่น้อยไปกว่าเรื่องเศรษฐกิจ นั่นเพราะสื่อต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าทั้งในด้านโครงการรณรงค์ที่หลากหลาย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในส่วนที่มาของพลังงานไฟฟ้า แม่บ้านจึงตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาในระดับใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรุนแรงต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
ขยะมูลฝอย	4.46	0.496	มากที่สุด
พลังงาน	4.45	0.636	มากที่สุด
ขยะอันตราย	4.25	0.609	มากที่สุด
น้ำ	4.22	0.524	มากที่สุด
สารเคมีในครัวเรือน	3.92	0.772	มาก
รวม	4.24	0.454	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตระหนักต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนในระดับรุนแรงมากที่สุด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้

ปัญหาที่มีระดับความรุนแรงระดับ "มากที่สุด" คือ ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นอันดับหนึ่ง ปัญหาพลังงานไฟฟ้า ขยะอันตราย และน้ำ ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่มีความรุนแรงระดับ "มาก" คือ ปัญหาสารเคมีในครัวเรือน

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างตระหนักต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือนในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้

1. ขยะมูลฝอย ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักเรื่องของขยะมูลฝอยระดับมากที่สุดในทุกเรื่อง ๆ โดยตระหนักเรื่องของการกำจัดขยะเปียกประเภทเศษอาหารที่จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ การไม่ลดผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก เช่น โฟม พลาสติก จะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะชุมชนมากขึ้น และขยะประเภทพลาสติก ขวดน้ำ กระดาษ ถ้าไม่แยกหรือนำกลับมาใช้ซ้ำจะเป็นการเพิ่มขยะ

2. พลังงาน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักเรื่องของพลังงานระดับมากที่สุดในทุกเรื่อง ๆ โดยตระหนักเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าโดยไม่เปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทิ้งไว้ เพราะจะทำให้ค่าไฟเพิ่มขึ้น เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ หากครัวเรือนไม่ร่วมมือกันประหยัดพลังงานไฟฟ้าในบ้านจะทำให้ลูกหลานไม่มีไฟฟ้าใช้ในอนาคต และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอายุการใช้งานนานเกินไป จะกินไฟมากทำให้ต้องจ่ายค่าไฟเพิ่มมากขึ้น

3. ชยะอันตราย ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักเรื่องของชยะอันตรายระดับมากที่สุดในเกือบทุก ๆ เรื่อง โดยตระหนักในเรื่องของอากาศเป็นพิษ เนื่องจากการไม่แยกกำจัดจากขยะมูลฝอยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ผลกระทบต่อชุมชน และอันตรายต่อผู้บริโภค เว้นชยะประเภทถ่านไฟฉาย ระวังยาฆ่าแมลงถ้าไม่แยกทิ้งต่างหากจะมีผลต่อสุขภาพของทุกคนในครัวเรือน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในระดับมาก

4. น้ำ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักเรื่องการใช้น้ำอยู่ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยจากการดื่มน้ำที่ไม่สะอาด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ น้ำทิ้งจากครัวเรือนที่ไม่ผ่านระบบการบำบัดจะมีผลต่อสุขภาพของชุมชน และปริมาณน้ำใต้ดินจะลดลงหากครัวเรือนไม่วิธีการประหยัดน้ำที่ดี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนสารเคมีในครัวเรือน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในการจัดการระดับมาก โดยตระหนักเรื่องของอันตรายที่มีต่อสุขภาพหากใช้/กิน ยารักษาโรคที่หมดอายุระดับมากที่สุด เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ สารตกค้างจากยาฆ่าแมลงในบ้านเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การใช้สารฟอกขาวซักผ้าทำให้เกิดอันตรายต่อผิวหนังโดยตรง และลูกเหม็นเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในปัญหาในระดับมาก ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้น ประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่คนส่วนใหญ่สนใจ หรือมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาที่เป็นรูปธรรม มองเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ปัญหาพลังงาน ปัญหาจากชยะอันตราย และปัญหาน้ำซึ่งรัฐบาลมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง สำหรับปัญหาอันเนื่องมาจากสารเคมีในครัวเรือนนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มีการอ่านฉลากก่อนใช้ จึงทำให้มีการปฏิบัติที่ค่อนข้างถูกวิธี ทำให้ประชาชนมีการตระหนักถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเองค่อนข้างน้อยกว่าในเรื่องอื่น ๆ

4.4 การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

วิเคราะห์การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน ใช้เกณฑ์ในการวัด 3 ระดับ คือ "ทำทุกครั้ง" มีคะแนน เท่ากับ 3 คะแนน "ทำเกือบทุกครั้ง" มีคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน "ทำบางครั้ง" มีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ส่วน "ไม่ทำ" มีคะแนน เท่ากับ 0 คะแนน จะไม่นำมาคำนวณค่าร้อยละแต่รายงานผล ในตารางเฉพาะค่าความถี่เท่านั้น

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ระดับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

เรื่อง	ทางเลือกในการจัดการ				ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ การจัดการ
	ไม่ทำ	ทำ บางครั้ง	ทำเกือบ ทุกครั้ง	ทำ ทุกครั้ง			
สารเคมีในครัวเรือน					2.25	0.470	เกือบ ทุกครั้ง
ใช้น้ำส้มสายชูผสมน้ำ ทำความสะอาดพื้นแทน น้ำยาถูพื้น	19 (11.5)	15 (9.1)	22 (13.3)	109 (66.1)	2.64	0.662	ทุกครั้ง
เสื้อผ้าที่สกปรกมากๆ ก่อนซักประมาณ 5-10 นาที แทนน้ำยาฟอก ผ่าขาว	24 (14.5)	20 (12.1)	17 (10.3)	104 (63.0)	2.60	0.727	ทุกครั้ง
ทำความสะอาดสุขภัณฑ์ ด้วยน้ำเปล่าหลังใช้งาน เพื่อลดการใช้น้ำยาทำความสะอาด	26 (15.8)	27 (16.4)	27 (16.4)	85 (51.5)	2.42	0.798	ทุกครั้ง
ใช้กระดาษป้องกันมด และแมลงสาบ	70 (42.4)	78 (47.3)	4 (2.4)	13 (7.9)	1.32	0.704	บางครั้ง
ใช้ดอกไม้อบแห้ง แทน ก้อนหอมปรับอากาศใน ตู้เสื้อผ้า	79 (47.9)	69 (41.8)	7 (4.2)	10 (6.1)	1.31	0.673	บางครั้ง

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้วิธีอื่นที่มีใช้การใช้สารเคมีก่อนการใช้สารเคมี ซึ่งมีการเลือกใช้น้ำส้มสายชูแทนการใช้ยาฆ่าเชื้อ เป็นอันดับหนึ่ง และอันดับรองลงมาคือ แขนที่สกปรกในน้ำเปล่าก่อนการซัก และทำความสะอาดสุขภัณฑ์ด้วยน้ำหลังใช้งานเพื่อลดการใช้น้ำยาทำความสะอาดสุขภัณฑ์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกใช้สารเคมีประเภทช่วยทำความสะอาดเพื่ออ่อนแรง แต่ในสถานการณ์ป้องกันมดและแมลงสาบนั้นเลือกใช้การบูรเพียงบางครั้งเท่านั้น และจะเห็นว่าแม่บ้านเองมิได้ต้องการใช้สารเคมีตลอดเวลา ดังข้อมูลจากตารางแสดงให้เห็นว่าแม่บ้านร้อยละ 51.5 เลือกที่จะใช้น้ำเปล่าทำความสะอาดสุขภัณฑ์ทุกครั้งหลังใช้งาน การทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีภายในครัวเรือนลงได้

ตารางที่ 7 (ต่อ)

เรื่อง	ทางเลือกในการจัดการ				ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการจัดการ
	ไม่ทำ	ทำบางครั้ง	ทำเกือบทุกครั้ง	ทำทุกครั้ง			
ขยะมูลฝอย					2.12	0.563	เกือบทุกครั้ง
เศษอาหารก่อนทิ้ง กล่องโฟมโดยทิ้งเศษ อาหารในถังขยะเปียกทิ้ง กล่องโฟมในถังรีไซเคิล	14 (8.5)	20 (12.1)	27 (16.4)	104 (63.0)	2.56	0.718	ทุกครั้ง
นำเศษพืชผักที่เหลือทำ ปุ๋ยใส่ต้นไม้	12 (7.3)	38 (23.0)	27 (16.4)	88 (53.3)	2.33	0.849	เกือบ ทุกครั้ง
ใช้ถุงผ้าไปจ่ายตลาดแทน ถุงพลาสติก	9 (5.5)	38 (23.0)	53 (32.1)	65 (39.4)	2.17	0.796	เกือบ ทุกครั้ง
แยกขยะทุกครั้งก่อนนำ ไปทิ้ง	26 (15.8)	48 (29.1)	36 (21.8)	55 (33.3)	2.05	0.862	เกือบ ทุกครั้ง
ใช้สินค้าในครัวเรือน ชนิดเติมแทนการซื้อใหม่ ทั้งหมด	50 (30.3)	64 (38.8)	15 (9.1)	36 (21.8)	1.76	0.904	เกือบ ทุกครั้ง
กระดาษหนังสือพิมพ์เก่า นำไปขาย	45 (27.3)	69 (41.8)	23 (13.9)	28 (17.0)	1.66	0.835	บางครั้ง

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าใจหลักการแยกขยะ และเลือกที่จะแยกขยะอย่างถูกต้อง โดยเลือกเศษอาหารออกจากกล่องโฟมทิ้งเศษอาหารในถังขยะเปียก และกล่องโฟมในถังขยะรีไซเคิล ซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกขยะเมื่อได้สอบถามเชิงลึก ถึงความเข้าใจหรือความหมายเกี่ยวกับการแยกขยะ พบว่า แม่บ้านยังคงมีความสับสนกับประเภทของขยะที่จะต้องถูกแยกออกจากกันเป็นหลายประการ โดยแม่บ้านส่วนใหญ่ให้ความหมายของการแยกขยะ คือ การแยกขยะเปียก และขยะแห้งออกจากกันก่อนนำมาทิ้ง บางส่วนระบุว่าเป็นการแยกขยะที่มีค่าสามารถขายได้ ออกจากขยะที่ไม่มีค่า ในส่วนขยะเปียกนำไปฝังและขยะแห้งนำไปเผา

จากการสังเกตภายในบริเวณชุมชน พบว่าภายในครัวเรือนมีการจัดเตรียมภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และใช้ถุงพลาสติกแยกประเภทจากเทศบาลจัดเก็บขยะมูลฝอย โดยถุงขยะกองอยู่ริมถนนเพื่อรอการจัดเก็บ ไม่สามารถป้องกันการค้ำยเสียหายจากสุนัข หรือเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน ได้

นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าการเลือกที่จะปฏิบัติตามหลักการ 5R ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่ามีการนำกระดาษหนังสือพิมพ์เก่าไปขายนั้นมีการเลือกปฏิบัติในอันดับสุดท้ายนั้น เนื่องจากบางบ้านมิได้รับหนังสือพิมพ์ประจำ จึงมีไม่มากพอที่จะนำไปขาย แต่จะเลือกใช้อย่างคุ้มค่า เช่น นำมาเช็ดกระจก เป็นต้น

ภาพที่ 6 กองขยะรอการจัดเก็บ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

เรื่อง	ทางเลือกในการจัดการ				ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการจัดการ
	ไม่ทำ	ทำบางครั้ง	ทำเกือบทุกครั้ง	ทำทุกครั้ง			
ขยะอันตราย					2.23	0.600	เกือบทุกครั้ง
กระป๋องยาฆ่าแมลงแยกทิ้งต่างหากจากขยะอื่น	27 (16.4)	18 (10.9)	19 (11.5)	101 (61.2)	2.60	0.710	ทุกครั้ง
นำถ่านไฟฉายที่ใช้แล้วแยกทิ้งในถังขยะอันตราย	21 (12.7)	22 (13.3)	39 (23.6)	83 (50.3)	2.42	0.744	ทุกครั้ง
แยกโฟมทิ้งในถังขยะอันตราย	60 (36.4)	63 (38.2)	3 (1.8)	39 (23.6)	1.77	0.963	เกือบทุกครั้ง
ทิ้งยารักษาโรคที่หมดอายุแล้วแยกจากขยะมูลฝอย	86 (52.1)	50 (30.3)	2 (1.2)	27 (16.4)	1.71	0.949	เกือบทุกครั้ง

ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะแยกขยะอันตรายออกจากขยะอื่นทุกครั้ง โดยแยกกระป๋องยาฆ่าแมลงทิ้งต่างหากจากขยะอื่นเป็นอันดับหนึ่ง ในส่วนของการจัดการกับยารักษาโรคที่หมดอายุนั้น มีผู้เลือกข้อ ไม่ทำ มากถึง 86 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1 นั้น เนื่องจากระบุว่าใช้จนหมดตามแพทย์สั่ง

จากการสังเกตพบว่าแม่บ้านมักจะแยกขยะประเภทขยะอันตรายนี้ออก เพราะไม่สามารถนำไปขายได้ โดยเฉพาะถ่านไฟฉายซึ่งมีขนาดเล็กแม่บ้านบางส่วนที่ตอบว่าไม่มีการแยกขยะถ่านไฟฉายออกจากขยะมูลฝอยเพราะมีปริมาณไม่มากจึงทิ้งรวมๆ กันไป ความจริงสารเคมีภายในถ่านไฟฉายมีอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากเท่าๆ กับกระป๋องยาฆ่าแมลง ในส่วนของการแยกทิ้งขยะประเภทโฟม แม่บ้านปฏิบัติเกือบทุกครั้ง เพราะแม่บ้านทราบว่าโฟมไม่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ หากทิ้งไว้ภายในบ้านจะสกปรกรกรุงรัง ทำให้รอบบริเวณบ้านไม่สวยงาม จึงพยายามแยกทิ้งเพื่อสะดวกแก่การจัดการเก็บ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

เรื่อง	ทางเลือกในการจัดการ				ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการ จัดการ
	ไม่ทำ	ทำ บางครั้ง	ทำเกือบ ทุกครั้ง	ทำ ทุกครั้ง			
น้ำ					2.15	0.567	เกือบ ทุกครั้ง
ตม้่น้ำบาดาลเพื่อเป็น น้ำดื่ม	40 (24.2)	21 (12.7)	22 (13.3)	82 (49.7)	2.49	0.768	ทุกครั้ง
ตม้่น้ำประปาโดยไม่ผ่าน การตม้	29 (17.6)	15 (9.1)	49 (29.7)	72 (43.6)	2.42	0.684	ทุกครั้ง
รดน้ำต้นไม้ด้วยฝักบัวรด น้ำ	45 (27.3)	29 (17.6)	18 (10.9)	73 (44.2)	2.37	0.849	ทุกครั้ง
รวบรวมจานชามไว้ล้าง พร้อมกันในคราวเดียว	44 (26.7)	52 (31.6)	13 (7.9)	56 (33.9)	2.03	0.948	เกือบ ทุกครั้ง
ตรวจสอบรอยรั่วซึมของ น้ำประปาในบ้านเป็น ประจำทุกเดือน	16 (9.7)	66 (40.0)	38 (23.0)	45 (27.3)	1.86	0.854	เกือบ ทุกครั้ง
ร่อนน้ำใส่กะละมังแค่ พอใช้เท่านั้น	30 (18.2)	60 (36.4)	43 (26.1)	32 (19.4)	1.79	0.802	เกือบ ทุกครั้ง

ผู้ตอบแบบสอบถามทราบวิธีการจัดการน้ำที่ใช้ในครัวเรือน โดยพบว่าเลือกจัดการกับเรื่องน้ำดื่มโดยปฏิบัติทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการตม้่น้ำบาดาลเพื่อใช้ดื่ม หรือการตม้่น้ำประปาโดยไม่ผ่านการตม้ เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวแม่บ้านจึงให้ความสำคัญมาก และผู้ที่ตอบว่าไม่เลือกที่ตม้่น้ำบาดาลหรือน้ำประปานั้น สาเหตุเพราะชื้อน้ำขวดตม้ ในด้านการใช้น้ำแม่บ้านให้ความสนใจกับการจัดการในสวนนี้เป็นลำดับรองลงมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประหยัดน้ำ หรือการตรวจสอบการรั่วซึมของน้ำประปา นั้นถึงแม้จะให้ความสำคัญไม่มากเท่าเรื่องน้ำดื่มแต่ก็เลือกที่จะปฏิบัติเกือบทุกครั้งในการร่วมมือประหยัดน้ำ แต่ในสวนเรื่องการตรวจสอบรอยรั่วซึมของน้ำประปานั้นให้ข้อเสนอแนะว่า เป็นหน้าที่ของพ่อบ้าน และบางส่วนให้ข้อเสนอแนะว่าสังเกตจากความผิดปกติของค่าน้ำ หากมีการผิดปกติจึงจะตรวจสอบ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

เรื่อง	ทางเลือกในการจัดการ				ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการ จัดการ
	ไม่ทำ	ทำ บางครั้ง	ทำเกือบ ทุกครั้ง	ทำ ทุกครั้ง			
พลังงานไฟฟ้า					2.72	0.411	ทุกครั้ง
ใช้ตู้เย็นที่มีเครื่องหมาย ประหยัดไฟเบอร์ 5	9 (5.5)	1 (0.6)	17 (10.3)	138 (83.6)	2.88	0.347	ทุกครั้ง
ทำความสะอาดแผ่น กรองอากาศของ เครื่องปรับอากาศ	3 (1.8)	4 (2.4)	16 (9.7)	142 (86.1)	2.85	0.420	ทุกครั้ง
ไม่ปล่อยให้ผ้าแห้งเกาะ ในตู้เย็นหนาเกินไป	10 (6.1)	11 (6.7)	10 (6.1)	134 (81.2)	2.79	0.555	ทุกครั้ง
ปิดโทรทัศน์ทันทีเมื่อ ไม่มีคนดู	8 (4.8)	13 (7.9)	17 (10.3)	127 (77.0)	2.73	0.606	ทุกครั้ง
ใช้หลอดประหยัดแทน หลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน)	55 (33.3)	13 (7.9)	5 (3.0)	92 (55.8)	2.72	0.665	ทุกครั้ง
ปิดไฟเมื่อไม่มีความ จำเป็นต้องใช้	12 (7.3)	15 (9.1)	23 (13.9)	115 (69.7)	2.65	0.652	ทุกครั้ง
ทำความสะอาดหลอดไฟ ให้สะอาดไม่ให้ฝุ่นเกาะ	11 (6.7)	18 (10.9)	31 (18.8)	105 (63.6)	2.56	0.695	ทุกครั้ง

ในหัวข้อเรื่องพลังงานไฟฟ้า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมีวิธีการเลือกปฏิบัติอย่างถูกวิธีในระดับ "ทุกครั้ง" เนื่องจากได้รับทราบจากการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับภาครัฐออกนโยบายสนับสนุนการประหยัดไฟ เช่น โครงการประหยัดไฟเบอร์ 5 เป็นต้น จึงมีผู้เลือกซื้อสินค้าที่มีระบบประหยัดไฟเบอร์ 5 มากที่สุด แม้ว่าสินค้าประเภทนี้จะมีราคาสูงก็ตาม และจากตารางนี้พบว่า แม่บ้านเลือกที่จะให้ความสำคัญกับการจัดการกับเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเครื่องทำความเย็นก่อน คือ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เพราะกินไฟมาก และเลือกที่จะปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทันทีที่ไม่ต้องการใช้งาน เช่น โทรทัศน์ ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทให้แสงสว่าง เพราะแม่บ้านเห็นว่าไม่กินไฟมาก ในหัวข้อการเลือกใช้หลอดประหยัดไฟแทนหลอดนีออนนั้น เนื่องจากหลอดไฟชนิดดังกล่าวมีราคาสูงกว่าหลอดนีออนประมาณ 3 เท่า แม่บ้านจึงเลือกที่จะไม่ซื้อมาใช้ ทั้งที่

ความจริงหลอดประหยัดไฟนั้นมิได้เพียงแต่ประหยัดไฟเท่านั้น ยังมีอายุการใช้งานยาวนานกว่า หลอดนีออนธรรมดาถึง 3 เท่า และยังช่วยลดปริมาณขยะอันตรายจากคร้วเรือนลงได้อีกด้วย

ด้วยโครงการรณรงค์ของภาครัฐผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ จึงเข้าถึงแม่บ้านได้ง่าย โดยเฉพาะโครงการที่มุ่งเน้นไปที่การประหยัดค่าใช้จ่ายจะได้รับการตอบสนองจากคร้วเรือนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการของแม่บ้านในเรื่องนี้จึงเห็นว่าเป็นการจัดการในระดับคร้วเรือนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวม

ตารางที่ 8 สรุปจำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างตามระดับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากคร้วเรือน

เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรุนแรง
ปัญหาพลังงานไฟฟ้า	2.72	0.411	ทุกครั้ง
ปัญหาสารเคมีในคร้วเรือน	2.25	0.470	เกือบทุกครั้ง
ปัญหาขยะอันตราย	2.23	0.600	เกือบทุกครั้ง
ปัญหาน้ำ	2.15	0.567	เกือบทุกครั้ง
ปัญหาขยะมูลฝอย	2.12	0.563	เกือบทุกครั้ง
รวม	2.33	0.339	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ 8 พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเกือบทุกครั้งในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากคร้วเรือน และเมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละประเภทของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากคร้วเรือน กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในการประหยัดพลังงานทุกครั้ง ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีการจัดการเกือบทุกครั้ง โดยจัดการกับปัญหาสารเคมีในคร้วเรือนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การจัดการกับขยะอันตราย น้ำ และขยะมูลฝอย ตามลำดับ และหากพิจารณารายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาพลังงาน กลุ่มตัวอย่าง ประหยัดพลังงานไฟฟ้าโดยการใช้ตู้เย็นที่มีเครื่องหมายประหยัดไฟเบอร์ 5 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การทำความสะอาดแผ่นกรองอากาศของเครื่องปรับอากาศ การไม่ปล่อยให้ น้ำแข็งเกาะในตู้เย็นหนาเกินไป การปิดโทรทัศน์ทันทีเมื่อไม่มี

คนดู การใช้หลอดประหยัดแทนหลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน) การปิดไฟเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้ การทำความสะอาดหลอดไฟให้สะอาดไม่ให้ฝุ่นเกาะ ตามลำดับ

2. ปัญหาสารเคมีในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีการจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีในครัวเรือนทุกครั้ง สำหรับการใช้น้ำส้มสายชูผสมน้ำทำความสะอาดพื้นแทนน้ำยาถูพื้นเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การแช่ผ้าที่สกปรกมาก ๆ ก่อนซักประมาณ 5-10 นาที แทนน้ำยาฟอกผ้าขาว การทำความสะอาดสุขภัณฑ์ด้วยน้ำเปล่าหลังใช้งาน เพื่อลดการใช้น้ำยาทำความสะอาดตามลำดับ ส่วนสารเคมีที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บางครั้ง คือ การใช้การะบุงป้องกันมด และแมลงสาบ และการใช้ดอกไม้อบแห้ง แทนก้อนหอมปรับอากาศในตู้เสื้อผ้า

3. ปัญหาขยะอันตราย กลุ่มตัวอย่างมีการจัดการขยะอันตรายทุกครั้ง สำหรับการแยกทิ้งกระป๋องยาฆ่าแมลง และถ่านไฟฉายที่ใช้แล้ว จากขยะอื่น ส่วนโฟมและยารักษาโรคที่หมดอายุ กลุ่มตัวอย่างจะแยกทิ้งจากขยะมูลฝอยเกือบทุกครั้ง

4. ปัญหาน้ำ กลุ่มตัวอย่างมีการต้มน้ำบาดาลเพื่อเป็นน้ำดื่ม ต้มน้ำประปาโดยไม่ผ่านการต้ม และรดน้ำต้นไม้ด้วยฝักบัวรดน้ำทุกครั้ง ส่วนการรวบรวมจานชามไว้ล้างพร้อมกันในคราวเดียว การตรวจสอบรอยรั่วซึมของน้ำประปาในบ้านทุกเดือน และการร่อนน้ำใส่กะละมังแค่พอใช้ จะปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

5. ปัญหาขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างจะเทเศษอาหารออกกล่องโฟมก่อนการทิ้ง โดยทิ้งเศษอาหารในถังขยะเปียกและทิ้งกล่องโฟมในถังรีไซเคิลทุกครั้ง และจะนำเศษพืชผักที่เหลือทิ้งในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ ใช้ถุงผ้าไปจ่ายตลาดแทนการใช้ถุงพลาสติก แยกขยะที่เป็นเศษอาหาร ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระดาษ ภาชนะบรรจุสารเคมีทุกครั้งก่อนนำไปทิ้ง และใช้สินค้าในครัวเรือนชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจานแทนการซื้อใหม่ทั้งหมด เกือบทุกครั้ง ส่วนการนำกระดาษหนังสือพิมพ์เก่าไปชั่งน้ำหนักขาย กลุ่มตัวอย่างจะทำบางครั้ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงทางเลือกในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมจำแนกตามลำดับความรุนแรง

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับความรุนแรง
ปัญหาขยะ	86	52.1	ลำดับ 1
ปัญหาอากาศ	42	28.5	ลำดับ 2
ปัญหาน้ำเสีย	37	19.4	ลำดับ 3

จากตารางที่ 9 โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าขยะเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของชุมชน รองลงมาคือ ปัญหาอากาศ และน้ำเสียเป็นปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเป็นอันดับสาม และเมื่อพิจารณาเป็นรายปัญหา

1. ปัญหาขยะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52.1 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากมีบ่อพักขยะของเทศบาลอยู่ใจกลางชุมชน มีผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องกลิ่นเหม็น แต่อย่างไรก็ตามเทศบาลให้ความสำคัญกับชุมชนนี้เกี่ยวกับการจัดการเก็บขยะจากบ้านเรือนเป็นประจำ อีกทั้งจัดเตรียมจุดรับขยะเพื่อรอการกำจัดเก็บเป็นระยะๆ ปัญหาขยะในชุมชนนี้จึงมิใช่ปัญหาขยะจากครัวเรือน แต่เป็นปัญหาจากจุดพักขยะของเทศบาล

2. ปัญหาอากาศเสีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 28.5 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงอันดับสอง จากความเข้าใจของแม่บ้านผู้ตอบแบบสอบถามว่า ปัญหาอากาศเสีย คือ กลิ่นเหม็นเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้เลือกปัญหาอากาศเสียมีลำดับความรุนแรงเป็นอันดับสองสาเหตุเนื่องจากบ่อพักขยะของเทศบาลเมืองเชียงใหม่

3. ปัญหาน้ำเสีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 19.4 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงอันดับสาม ในชุมชนนี้ยังมิได้รับการจัดการเรื่องระบบการระบายน้ำ ยังคงมีน้ำขังอยู่บริเวณบ้านเรือนเป็นแห่งๆ และมีปัญหาเกี่ยวกับคลองระบายน้ำที่มีเศษวัสดุและวัชพืช ทำให้น้ำระบายได้ไม่ดีจนเกิดการเน่าเหม็น

จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรเพื่อการอุปโภค-บริโภค ภายในครัวเรือน รวมถึงการใช้พลังงานไฟฟ้า และการกำจัดของเสียจากครัวเรือน ซึ่งแม่บ้านมีความรู้และความตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว จึงนำเสนอแนวทางการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากครัวเรือน แยกเป็น 5 ประเด็น คือ ความจำเป็นและแนวทางในการลดปริมาณการใช้สารเคมีในครัวเรือน แนวทางการลดปริมาณขยะ ข้อตกลงในการใช้น้ำภายในครัวเรือน และข้อตกลงในการใช้พลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน และบทบาทของแม่บ้านในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน ดังรายละเอียด

1. ความจำเป็นและแนวทางในการลดปริมาณการใช้สารเคมีในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าสารเคมี “ไม่มีความจำเป็น” สำหรับครัวเรือน แสดงให้เห็นว่าแม่บ้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเลือกใช้สารเคมีในครัวเรือน ซึ่งแม่บ้านไม่เห็นความจำเป็นของการใช้สารเคมีในครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่ระบุว่าเลือกที่จะหมั่นทำความสะอาดเป็นประจำ จัดระเบียบและความสะอาดภายในบริเวณบ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อสุขภาพอนามัยของทุกคนในครัวเรือน และไม่เลือกใช้สารเคมีเนื่องจากมีอันตรายโดยตรงต่อสุขภาพอนามัย เพราะทำให้แสบมือขณะใช้ กลิ่นเหม็น และยากแก่การกำจัดภาชนะบรรจุ แม่บ้านส่วนหนึ่งระบุว่าไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีในการกำจัดแมลง เพราะทางเทศบาลมาพ่นยากันยุงให้เป็นประจำ

ส่วนแม่บ้านผู้เลือกตอบว่ามีสารเคมีมี “ความจำเป็น” ในครัวเรือน ให้ข้อเสนอว่าจะเลือกใช้เมื่อเกิดความสกปรกมากๆ เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ เลือกใช้เมื่อต้องการทุนแรง โดยสารเคมีที่เลือกใช้มากเป็นอันดับแรกคือ สารเคมีเพื่อกำจัดแมลง และสารเคมีเพื่อการทำความสะอาด เช่น น้ำยาฟอกผ้าขาว น้ำยาปรับผ้านุ่ม มากเป็นอันดับรองลงมา

ภาพที่ 7 สารเคมีในครัวเรือน

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เลือกใช้สารเคมีในครัวเรือน นำเสนอแนวทางในการลดปริมาณการใช้สารเคมีในครัวเรือนว่า เลือกใช้วิธีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอแทนการใช้สารเคมีในการทำความสะอาดก่อนเป็นอันดับหนึ่ง แต่จากการสังเกตภายในบริเวณบ้านยังพบว่ายังมีขวดน้ำยาฟอกขาว น้ำยาล้างห้องน้ำ แทบทุกครัวเรือน จึงสอบถามโดยแม่บ้านให้คำตอบว่าเตรียมไว้ใช้ในกรณีที่ความสกปรกมากๆ ในส่วนของการไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงนั้นแม่บ้านนำเสนอว่าเลือกกำจัดแมลงที่ต้นเหตุ คือ ไม่ปล่อยให้มียุงในบริเวณบ้านซึ่งเป็นที่เพาะพันธุ์ยุง และใช้สมุนไพรป้องกันแมลง เช่น สารสกัดจากการบดขยี้ใบสะเดาและยูง ทำถุงผ้าขนาดเล็กบรรจุสมุนไพรกลั่นจนใสไว้ในตู้อาหารเพื่อป้องกันแมลง แทนการใช้ยาฆ่าแมลง เพราะมีกลิ่นเหม็นและยากแก่การกำจัดภาชนะบรรจุ

ในกลุ่มที่เลือกตอบว่าสารเคมีมีความจำเป็นในครัวเรือน ระบุว่ายังไม่มีผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่มีคุณสมบัติในการทำความสะอาด และกำจัดแมลงได้ดีเกิดขึ้น ดังนั้นจึงเลือกใช้สารเคมีเพราะมีประสิทธิภาพดี สะดวก ทนแรง และประหยัดเวลาในการดูแลความสะอาดภายในบ้าน และนำเสนอว่าจำเป็นต้องเลือกใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงเพราะบ้านอยู่ใกล้กับป่าพริกขี้หนูซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและแมลงวัน แม้ว่าทางเทศบาลจะมีการฉีดพ่นสารกำจัดแมลงให้แล้วก็ตาม

2. แนวทางในการลดปริมาณขยะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวทางในการลดปริมาณขยะในครัวเรือน ซึ่งแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่แม่บ้านเลือกใช้กันมากที่สุด คือ ใช้ถุงพลาสติกที่ได้จากการซื้อของจากห้างสรรพสินค้ามาใช้ต่อ นำถุงผ้าไปจ่ายตลาด และการทำปุ๋ยหมักจากขยะประเภทเศษอาหารจากห้องครัว บางครัวเรือนทำถังหมักขยะด้วยตนเอง (ภาพที่ 8) ตัวถังทำจากถังบรรจุสารเคมีขนาด 150 ลิตร ขาดังทำจากโครงเหล็ก ต้นทุนประมาณ 1,300 บาท สามารถหมักขยะเปียกจากห้องครัว และใบไม้ เร่งปฏิกิริยาด้วยจุลินทรีย์ EM หมักพลิกถัง ครบ 6 เดือนน้ำที่ได้จากการหมักจะอยู่ประมาณครึ่งถัง น้ำที่ได้จากถังหมักนี้จะนำไปเป็นปุ๋ยรดต้นไม้ จากการสังเกตพบว่า ในส่วนของการลดปริมาณขยะมูลฝอยภายในบ้านที่รับหนังสือพิมพ์เป็นประจำ นิยมนำหนังสือพิมพ์เก่าไปชั่งขาย (ภาพที่ 9)

ส่วนกลุ่มที่ตอบว่าไม่มีแนวทางในการลดปริมาณนั้น ให้เหตุผลว่า ร้านค้าไม่มีบรรจุภัณฑ์อย่างอื่นที่มีไซกลองโฟม และแม้ว่านำถุงผ้าไปตลาด แม่ค้าก็ยังให้ถุงพลาสติกมาด้วย จึงไม่มีทางเลือกที่จะลดปริมาณการใช้ลงได้

ภาพที่ 8 ถังหมักขยะเปียก

ภาพที่ 9 มัดหนังสือพิมพ์รอจำหน่าย

3. ข้อตกลงในการใช้น้ำภายในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีข้อตกลงในการใช้น้ำภายในครัวเรือน ข้อตกลงที่เลือกใช้มากที่สุด คือ ปิดน้ำเมื่อไม่ใช้ โดยมีเหตุผลเรื่องค่าใช้น้ำ อันดับรองลงมาคือ การรวบรวมจานไว้ล้างพร้อมกัน และการรวบรวมผ้าไว้ซักพร้อมกัน ตามลำดับ

ในส่วนเรื่องน้ำดื่มแม้ครัวเรือนสามารถอธิบายได้ว่าหากจะนำน้ำบาดาลหรือน้ำประปามาต้มนั้นจะต้องต้มให้สุกก่อน แต่แม่บ้านส่วนใหญ่เลือกวิธีการซื้อน้ำดื่มบรรจุขวด เพราะเชื่อว่าน้ำดื่มบรรจุขวดได้ผ่านกระบวนการที่ได้มาตรฐานจึงเป็นน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัยต่อสุขภาพ และโดยส่วนใหญ่ น้ำดื่มที่เลือกใช้จะเป็นขวดชนิดเติม (ภาพที่ 10)

แม่บ้านกลุ่มที่ไม่มีข้อตกลงในการใช้น้ำภายในครัวเรือนนั้นระบุว่า ทุกคนทราบวิธีการใช้น้ำอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลง ต่างคนต่างปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามแม่บ้านในกลุ่มนี้ก็ยังมองถึงขอบเขตของการใช้น้ำให้ประหยัด คุ่มค่า หากค่าน้ำเพิ่มมากกว่าปกติจะต้องมีการตรวจสอบการรั่วซึมของท่อ หรือก๊อกน้ำ

ภาพที่ 10 น้ำดื่มบรรจุขวดชนิดเต็ม

4. ข้อตกลงในการใช้พลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีข้อตกลงในการใช้พลังงานไฟฟ้าในครัวเรือน แม่บ้านระบุว่าทุกคนจะร่วมมือกันประหยัดการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยการปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ โดยเฉพาะโทรทัศน์กับหลอดไฟแสงสว่าง และแม่บ้านจะเป็นผู้คอยตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งานเบื้องต้นของเครื่องใช้ไฟฟ้าให้ที่ให้ความเย็น เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ โดยการหมั่นละลายน้ำแข็งในตู้เย็นเพื่อให้ตู้เย็นทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และประหยัดไฟ

สังเกตได้ว่าเรื่องการใช้พลังงานไฟฟ้านั้น มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัว แม่บ้านซึ่งเป็นผู้ดูแลในเครื่องค่าไฟจึงคอยเตือนให้ทุกคนในบ้านร่วมมือกันประหยัดพลังงานไฟฟ้า ประกอบกับเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาล ได้รับข่าวการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการประหยัดไฟอย่างต่อเนื่อง (ภาพ 11)

ภาพ 11 การใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

5. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้านในชุมชนบ้านเด่นสามัคคีส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนที่ “เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน” จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาขยะเป็นอันดับแรก ตามด้วยกิจกรรมการจัดการปัญหาอากาศเสีย และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาน้ำเสีย ซึ่งแม่บ้านจะให้ความร่วมมือโดยการจะเข้าไปร่วมในโครงการต่างๆ ของทางเทศบาลที่จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะจากครัวเรือนโดยแยกขยะใส่ถุงที่ได้รับแจก และเมื่อชุมชนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แม่บ้านจะให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอ จากข้อมูลที่ได้รับนั้นแม่บ้านมีความให้ความร่วมมือกับชุมชนในระดับการเข้าเป็นสมาชิกหรือเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น มิได้มีบทบาทในระดับผู้นำเพื่อเสนอแนวทางในการจัดการในระดับชุมชน

ภาพที่ 12 การจัดอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มสตรีแม่บ้านชุมชนบ้านเด่นสามัคคี